

ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ

Αριθμ. 391/2020

Προεδρεύων ο Αντιπρόεδρος Ι. Μαγγίνας, Εισηγητής ο Αρεοπαγίτης Μ. Χατζηγεωργίου, Εισαγγελέας Α. Σοφουλάκης, Δικηγόρος Β. Σπανουδάκης

Υπέρβαση εξουσίας. Απόρριψη συνδρομής επεκτατικού αποτελέσματος: Προϋποθέσεις για την επέλευση του επεκτατικού αποτελέσματος του ενδίκου μέσου. – Έννοια “λόγων του ένδικου μέσου οι οποίοι δεν αναφέρονται αποκλειστικά στον κατηγορούμενο που το έχει ασκήσει”. – Έννοια “συναφών” εγκλημάτων. – Όποιος ωφελείται από το επεκτατικό αποτέλεσμα του ενδίκου μέσου μπορεί να λάβει μέρος, για να ακουσθεί ως προς αυτό, στην σχετική δίκη ενώπιον του Εφετείου ή του Αρείου Πάγου, χωρίς να αποκτά την ιδιότητα του εκκαλούντος ή του αναιρεσειόντος. – Όποιος δεν έλαβε μέρος στην δίκη ενώπιον του Εφετείου, δεν δικαιούται να ασκήσει αναίρεση κατά της εκδοθείσης αποφάσεως, αλλά δικαιούται να ζητήσει να αποφανθεί το Εφετείο για το επεκτατικό αποτέλεσμα, συμπληρώνοντας την απόφασή του. – Όποιος εμφανίσθηκε (αυτόκλητος ή μετά από κλήση) στο ακροατήριο του Εφετείου για να ακουσθεί ως προς το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως νομιμοποιείται να ζητήσει την αναίρεση της εφετειακής απόφασης, ως προς το μέρος της κατά το οποίο κρίθηκε η μη επέκταση του ευεργετικού αποτελέσματος και σε αυτόν. – Έννοια “θετικής” και “αρνητικής” υπερβάσεως εξουσίας. – Αναιρείται λόγω υπερβάσεως εξουσίας η προσβαλλόμενη απόφαση με την οποία απερρίφθη το επεκτατικό αποτέλεσμα της αθωωτικής απόφασης για κατά συναυτουργίαν αποδοχή προϊόντων εγκλήματος ελλείψει δόλου ως προς τον μη ασκήσαντα έφεση συγκατηγορούμενο, ήδη αναιρεσειόντα, καίτοι υπεβλήθη σχετικό αίτημα από τον συνήγορό του επ’ ακροατηρίου, μετά την απαγγελία της αθωωτικής δευτεροβάθμιας απόφασης, αφού οι συγκατηγορούμενοί του δεν αθώωθηκαν για προσωπικό λόγο. – Επεκτείνεται το αθωωτικό αποτέλεσμα και στον μη ασκήσαντα έφεση αναιρεσειόντα.

Κατά τη διάταξη του άρ. 469 ΚΠΔ, «Αν στο έγκλημα συμμετείχαν περισσότεροι ή αν η ποινική ευθύνη ενός κατηγορουμένου εξαρτάται σύμφωνα με τον νόμο από την ευθύνη του άλλου, το ένδικο μέσο που ασκεί κάποιος από τους κατηγορουμένους, ακόμη και όταν χορηγείται μόνο σε αυτόν από τον νόμο, καθώς και οι λόγοι τους οποίους προτείνει, αν δεν αναφέρονται αποκλειστικά στο πρόσωπό του, ωφελούν και τους υπόλοιπους κατηγορουμένους. Στην περίπτωση της συνάφειας ισχύει ο ίδιος κανόνας, μόνο αν οι λόγοι που προβάλλονται με το ένδικο μέσο αφορούν παραβάσεις της διαδικασίας και δεν αρμόζουν αποκλειστικά στο πρόσωπο εκείνου που το άσκησε. Για τη συζήτηση του ενδίκου μέσου δεν είναι αναγκαία η κλήτευση των ωφελούμενων κατηγορουμένων, οι οποίοι όμως μπορούν να εμφανισθούν και να συμμετάσχουν στη δίκη. Σε περίπτωση που το δικαστήριο παρέλειψε να αποφανθεί για το επεκτατικό αποτέλεσμα του ενδίκου μέσου, μπορεί μετά από αίτηση αυτών ή του εισαγγελέα να επιληφθεί εκ νέου προς συμπλήρωση της απόφασής του». Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτει, ότι για την επέλευση του επεκτατικού αποτελέσματος ένδικου μέσου (εφέσεως ή αναιρέσεως), πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: α) να έχει ασκήσει παραδεκτά ένδικο μέσο ένας από τους λοιπούς κατηγορουμένους, β) να μην ασκήθηκε ή να ασκήθηκε εκπρόθεσμα ή να απορρίφθηκε ως απαράδεκτο ή ως ανυποστήρικτο ένδικο μέσο από τον κατηγορούμενο, υπέρ του οποίου επέρχεται το επεκτατικό αποτέλεσμα, γ) να υπάρχει συμμετοχή με την ευρύτερη έννοια (όχι μόνο με την έννοια των άρ. 45-47 ΠΚ), στην οποία περιλαμβάνεται και η τυχαία συναυ-

τουργία ή παρατουργία, όταν οι παρατουργοί συμπαραπέμφθηκαν και δικάστηκαν στην ίδια δίκη και για την ίδια πράξη κατά το αντικειμενικό σκέλος της, δ) να υπάρχει εξάρτηση, κατά τον νόμο, της ποινικής ευθύνης ενός κατηγορουμένου από την ποινική ευθύνη του άλλου, οπότε το ένδικο μέσο που ασκεί ο ένας από αυτούς, έστω και αν παρέχεται μόνο σ' αυτόν και οι λόγοι που προβάλλει, αν δεν αναφέρονται αποκλειστικά στο πρόσωπό του, ωφελούν και τον άλλον κατηγορούμενο, ε) να υπάρχει συνάφεια, κατά τα άρ. 128, 129 και 131 ΚΠΔ, εφόσον οι προβαλλόμενοι λόγοι αφορούν παραβάσεις της διαδικασίας και δεν αρμόζουν αποκλειστικά στο πρόσωπο του κατηγορουμένου που άσκησε το ένδικο μέσο και στ) οι λόγοι του ένδικου μέσου να μην αναφέρονται αποκλειστικά στον κατηγορούμενο που το έχει ασκήσει. Τέτοιοι λόγοι μπορεί να είναι ο μη αξιόποινος χαρακτήρας της πράξεως ή η μη τέλεση αντικειμενικά της πράξεως (από οποιονδήποτε) ή η τέλεσή της από κατονομαζόμενους τρίτους (και όχι από τους συγκατηγορούμενους) κλπ. Συναφή είναι και τα εγκλήματα, που τελούνται στον ίδιο τόπο και χρόνο από περισσότερους μη συναίτιους, δηλαδή μη συμμετόχους κατά την έννοια των άρ. 45-47 ΠΚ, όπως είναι η τυχαία συναουτοργία ή παραουτοργία, η οποία υπάρχει, όταν περισσότεροι, στον ίδιο τόπο και χρόνο, διαπράττουν την ίδια πράξη, κατά το αντικειμενικό σκέλος της, δρώντας αυτοτελώς ο καθένας και χωρίς να υπάρχει κοινός δόλος και συναπόφαση για την τέλεσή της. Από όσα προαναφέρθηκαν παρέπεται, ότι όποιος ωφελείται από το επεκτατικό αποτέλεσμα ένδικου μέσου μπορεί να λάβει μέρος, για να ακουστεί ως προς αυτό, στη σχετική δίκη ενώπιον του Εφετείου ή του Αρείου Πάγου, χωρίς να αποκτά την ιδιότητα του εκκαλούντος ή του αναιρεσιόχου. Εάν δεν έλαβε μέρος στην εφετειακή δίκη, δεν δικαιούται να ασκήσει αναίρεση κατά της εκδοθείσας απόφασης, αλλά δικαιούται να ζητήσει να αποφανθεί το Εφετείο για το επεκτατικό αποτέλεσμα συμπληρώνοντας την απόφασή του. Ενώ, εάν εμφανίστηκε (αυτόκλητος ή μετά από κλήση) στο ακροατήριο του Εφετείου, για να ακουστεί ως προς το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, νομιμοποιείται να ζητήσει την αναίρεση της εφετειακής απόφασης, ως προς το μέρος που έκρινε τη μη επέκταση του ευεργετικού αποτελέσματος και σ' αυτόν. Εξ άλλου υπέρβαση εξουσίας, ως λόγος αναιρέσεως που προβλέπεται από το άρ. 510 παρ. 1 στοιχ. Θ', υπάρχει όταν το δικαστήριο ασκεί δικαιοδοσία που δεν του παρέχει ο νόμος ή χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις που απαιτούνται κατά νόμο για την άσκησή της στην συγκεκριμένη περίπτωση (θετική υπέρβαση) ή όταν παραλείπει (αρνητική υπέρβαση) να ασκήσει τη δικαιοδοσία που του παρέχει ο νόμος, καίτοι συντρέχουν οι απαιτούμενες για την άσκησή της προϋποθέσεις.

Στην προκειμένη περίπτωση, από τα έγγραφα της δικογραφίας, τα οποία επισκοπούνται παραδεκτώς από τον Άρειο Πάγο, για την έρευνα της βασιμότητας αναιρετικού λόγου, προκύπτουν τα εξής: Με την υπ' αριθμ. 3873/2018 απόφαση του Μονομελούς Πλημ/κείου Ηρακλείου η Α.Α., Α.Α. και ο ήδη αναιρεσιών Ε.Γ. κρίθηκαν ένοχοι του αδικήματος της αποδοχής προϊόντων εγκλήματος και επιβλήθηκε στον καθένα ποινή φυλακίσεως είκοσι (20) μηνών. Η κατηγορία που τους αποδόθηκε ήταν ότι, στο Ηράκλειο της Κρήτης σε μη εξακριβωμένο χρονικό σημείο του έτους 2012, αλλά πάντως πριν από τις 13.12.2012, ενώ διατηρούσαν ενεχυροδανειστήριο, με περισσότερες πράξεις τους που συνιστούν εξακολούθηση του ίδιου εγκλήματος, με πρόθεση δέχθηκαν στην κατοχή τους τα αναφερόμενα στην απόφαση πράγματα που προήλθαν από την αξιόποινη πράξη της κλοπής, στην πράξη δε αυτή προέβησαν κατ' επάγγελμα, ενώ παράλληλα τα αντικείμενα αυτής ήταν ιδιαίτερα μεγάλης αξίας. Κατ' αυτής της απόφασης άσκησαν έφεση ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Ηρακλείου οι Α.Α. και Α.Α., αιτούμενοι την αθώωσή τους, ενώ ο αναιρεσιών δεν άσκησε έφεση. Οι εφέσεις αυτές συζητήθηκαν κατά τη δικάσιμο της 21.10.2019 και το δικαστήριο τους απήλλαξε ελλεί-

ψει δόλου στο πρόσωπό τους. Στη συζήτηση αυτή παρέστη ατοβούλως και ο αναιρεσιών, χωρίς να κλητευθεί. Αμέσως μετά την απαγγελία της αθωωτικής απόφασης ο συνήγορός του ζήτησε την επέκταση της ευνοϊκής κρίσεως της απόφασης και σ' εκείνον, πλην όμως το δικαστήριο απέρριψε την αίτησή του αυτή με το εξής σκεπτικό: «Σύμφωνα με το σκεπτικό της ως άνω αθωωτικής για τους δύο εκκαλούντες κατηγορούμενους αποφάσεως, που ήταν συγκατηγορούμενοι του αιτούντος Ε.Γ. στην πρωτοβάθμια δίκη, ως συναουτοργοί της παραπάνω αξιόποινης πράξεως της αποδοχής που τους αποδιδόταν, αυτοί αθωώθηκαν λόγω αμφιβολιών ως προς την ύπαρξη δόλου στο πρόσωπό τους, δηλαδή αθωώθηκαν για λόγο που αναφέρεται αποκλειστικά σε έκαστο από αυτούς, ήτοι για προσωπικό λόγο απαλλαγής, που δεν επιδρά στην ευθύνη του ως άνω μη ασκήσαντος το ένδικο μέσο συγκατηγορούμενου του αιτούντος Ε.Γ. Επομένως δεν συντρέχει εν προκειμένω νόμιμη περίπτωση επεκτάσεως του αποτελέσματος των εφέσεων που άσκησαν οι ως άνω εκκαλούντες υπέρ του τελευταίου, απορριπτομένου του σχετικού αιτήματός του». Με τις παραδοχές αυτές το δικαστήριο παραβίασε με τη μη εφαρμογή της τη διάταξη του άρ. 469 ΚΠΔ, καίτοι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις να ασκήσει τη δικαιοδοσία αυτή, δηλαδή ο μη ασκήσας έφεση αναιρεσιών είχε εμφανιστεί και συμμετάσχει στη δευτεροβάθμια δίκη για να ακουστεί ως προς το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως των συγκατηγορουμένων του, υποπίπτοντας έτσι (το δικαστήριο) σε αρνητική υπέρβαση εξουσίας. Η δε προαναφερόμενη αιτιολογία της απορρίψεως του αιτήματος, ότι δηλ. επειδή οι συγκατηγορούμενοί του απαλλάχθηκαν για προσωπικό λόγο, αυτός ο λόγος δεν επιδρά στην ευθύνη του –μη ασκήσαντος το ένδικο μέσο– συγκατηγορουμένου τους, είναι εσφαλμένη, εφόσον η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έχει ως προϋπόθεση ότι η πράξη της αποδοχής προϊόντων εγκλήματος τελέστηκε κατά συναουτοργία, πράγμα που σημαίνει ότι όχι μόνο οι δύο εκκαλούντες αλλά και ο αναιρεσιών ενεργούσαν «από κοινού», ήτοι με κοινό δόλο, ο οποίος συνίσταται στο ότι κάθε συμμετοχος ήθελε ή –τουλάχιστον– αποδεχόταν την πραγμάτωση της αντικειμενικής υποστάσεως του υπό έρευνα εγκλήματος, γνωρίζοντας ότι και οι λοιποί συμμετοχοί έπρατταν με δόλο να τελέσουν το ίδιο έγκλημα, οπότε δεν μπορούσε να εξαιρεθεί από αυτό το ευνοϊκό αποτέλεσμα ο τότε αιτών. Επομένως, αφού είναι βάσιμος ο πρώτος αναιρετικός λόγος, από το άρ. 510 παρ. 1 στοιχ. Θ' ΚΠΔ, με τον οποίο προβάλλεται η πλημμέλεια αυτή, παρέλκει η έρευνα του δευτέρου λόγου, καθώς και του από 20.1.2020 προσθέτου τοιούτου, και θα πρέπει να αναρθεί η προσβαλλόμενη απόφαση κατά το απορριπτικό της σκέλος, να επεκταθεί δε και υπέρ του αναιρεσιόχου το αθωωτικό αποτέλεσμα της υπ' αριθμ. 1267/2019 απόφασης του Τριμελούς Πλημ/κείου Ηρακλείου, κηρυσσόμενου αυτού αθώου της αποδιδόμενης σ' αυτόν πράξεως.